

OPINNÄYTETYÖ

Erityistä tukea tarvitsevien nuorten vapaa-ajan toiminnan kehittäminen

Eelis Kaasalainen

Yhteisöpedagogi (AMK)

Järjestö- ja nuorisotyö

11/2024

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK), Järjestö- ja nuorisotyö

Tekijät: Eelis Kaasalainen
Opinnäytetyön nimi: Erityistä tukea tarvitsevien nuorten vapaa-ajan toiminnan kehittäminen.
Sivumäärä: 39
Työn ohjaaja(t): Aino Tormunen
Työn tilaaja(t): Nokian Kaupunki / Nuorisopalvelut

Opinnäytetyön aiheena on erityistä tukea tarvitsevien nuorten vapaa-ajan toiminnan lisääminen. Toiminta keskittyy Nokian kaupungin sisälle. Opinnäytetyön tilaajana toimii Nokian kaupungin nuorisopalvelut.

Tarve opinnäytetyötä varten ilmeni nokialaisen erityisen tuen luokkien ohjaajilta ja opiskelijoilta. Suunnittelin ja toteutin opinnäytetyötä varten kaksi eri ohjauskertaa, mitkä olivat rajattuja vain näiden erityisen tuen luokkien oppilaille.

Opinnäytetyössä mietin yhdenvertaisuutta kunnallisessa nuorisotyössä, ja kuinka sitä pyritään toteuttamaan myös Nokian nuorisopalveluilla.

Opinnäytetyössä kerron myös toimintakertojen järjestämisen prosessista. Tuon esille toimintakertojen suunnittelun, toteutuksen ja sen mitä kaikkea meidän tuli huomioida erityistä tukea tarvitsevien nuorten kohdalla. Toimintakertoihin osallistuneilta nuorilta kerättiin palautetta, jotta toimintaa saataisiin kehitettyä tulevaisuudessa.

Tavoitteena oli luoda erityistä tukea tarvitseville nuorille omaa vapaa-ajan toimintaa. Tavoitteena oli myös saada toiminta vakinaiseksi osaksi Nokian nuorisopalveluiden toimintaa. Opinnäytetyössä tuon esiin myös haasteita, joita nuorisopalveluilla voisi esiintyä toiminnan vakinaistamisen kanssa. Tuon esille myös mahdollisia ratkaisuja, joilla nämä haasteet pystyttäisiin ratkaisemaan ja toiminta vakinaistamaan.

Asiasanat: Erityinen tuki, nuoret, yhdenvertaisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Bachelor of Humanities, Community Educator, Degree Programme in NGO and Youth Work

Author: Eelis Kaasalainen
Title: Creating leisure activities for youth with special aid
Number of Pages: 39
Supervisor(s): Aino Tormunen
Commissioned by: Youth services of Nokia.

Theme for this thesis was the creation of leisure activities for youth with special aid. The project was commissioned by Nokia's youth services.

The need for this thesis came up from teachers and students in one of Nokia's comprehensive schools. These specific classes are for youth with special aid. So, for this thesis, I planned and created two separate events for students of these classes.

In this thesis I also ask about the equality and how it is implemented in the field of youth work in Nokia, and also nationally in Finland.

In this thesis I explain the process that went into planning and creating these events. I also talk about the needs and observations that I had to take into account when working with youth's with special aid. I collected feedback from youth's about these events, so that they could be carried out as well as possible.

The aim was to create leisure activities for youth's with special aid. Another goal was to make these created activities to be part of Nokia's youth services full time activity. I also came up with some challenges that the youth services might face, and what my solutions are for these challenges.

Keywords: Youth's, equality, special needs.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	TILAAJA JA TIETOPERUSTA	8
	2.1 Opinnäytetyön tilaaja Nokian nuorisopalvelut	8
	2.2 Nuorisopalvelut kunnissa.....	8
	2.3 Nuorisotilojen yhdenvertaisuus	10
	2.4 Vapaa-ajan toiminta erityistä tukea tarvitseville nuorille	12
	2.5 Oppimisen tukimuodot kouluissa / Vaativa erityinen tuki	13
	2.6 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma.....	14
3	TARVE	17
	3.1 Tarpeen ilmeneminen.....	17
	3.2 Nokiella järjestettävä harrastustoiminta erityistä tukea tarvitseville	18
4	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSMENETELMÄ.....	19
	4.1 Toimintatutkimus menetelmänä.....	19
	4.2 Toimintatutkimus opinnäytetyössä	20
5	TOIMINNAN SUUNNITTELU, HAASTEET JA VALINNAT	22
	5.1 Suunnittelun aloittaminen	22
	5.2 Haasteet nuorisotiloille tulemisesta	23
	5.3 Valinnat toimintakerroista	25
	5.4 Eettiset näkökulmat.....	26
6	TOIMINTAKERRAT	28
	6.1 Toimintakertojen mainostaminen	28

6.2	Ensimmäinen toimintakerta	29
6.3	Palaute ensimmäisestä toimintakerrasta	30
6.4	Toinen toimintakerta	31
6.5	Palaute toisesta toimintakerrasta	31
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	33
7.1	Mietteitä toiminnasta	33
7.2	Opinnäytetyö prosessina	33
7.3	Tulevaisuuden haasteet ja ratkaisut haasteisiin.....	34
	LÄHTEET	37

1 JOHDANTO

Keväällä 2024 työpaikkani Nokian nuorisopalvelut aloittivat yhteistyön Nokialla toimivan peruskoulun erityisopetuksen luokkien kanssa. Tämän myötä kyseisen koulun luokkien oppilaat kävivät tutustumassa Nuorisotila Nuksuun. Luokan oppilaat saapuivat kahdessa eri ryhmässä viettämään muutaman tunnin koulupäivästä Nokian keskustassa sijaitsevalle nuorisotilallemme. Nuksulla järjestettiin oppilaille yhteistä tekemistä ja esiteltiin tilaa, sekä Nokian nuorisopalveluiden toimintaa. Oppilailla oli myös aikaa toimia tilassa vapaasti.

Tutustumisten yhteydessä heräsi keskustelu nuorisopalveluiden työntekijöiden ja luokan opettajien kesken. Keskustelujen lomassa puheissa alkoi tulemaan esiin myös heidän oppilaidensa vapaa-aika. Tämän tuen luokan oppilaat eivät välttämättä pysty käymään nuorisopalveluiden järjestämässä vapaa-ajan toiminnassa, vaikka he ovatkin nuorisopalveluiden kohderyhmään kuuluvia nuoria. Syinä nuorisotiloilta poisjäämiseen on usein nuorisotiloilla olevat isot väkimäärät, sekä se, ettei näillä oppilailla välttämättä ole samanlaista mahdollisuutta lähteä kotoaan yksin iltaisin auki oleville nuorisotiloille. Tämän keskustelun kautta Nokian nuorisopalveluilla syntyi halu aloittaa suunnittelut kohdennetusta vapaa-ajan toiminnasta erityistä tukea tarvitseville nuorille.

Itselläni on suuri into ja halu yhdenvertaistaa nuorisopalveluiden toimintaa myös erityistä tukea tarvitseville nuorille. Tästä syystä olin innokas lähtemään kehittämään tätä toimintaa, ja näin ollen koin tämän olevan hieno aihe myös opinnäytetyölle. Opinnäytetyön tilaajaksi tuli Nokian nuorisopalvelut, joiden kautta myös valmista toimintaa tuotettaisiin.

Tässä opinnäytetyössä tavoitteeksi asetin erityistä tukea tarvitsevien nuorten vapaa-ajan toimintamahdollisuuksien kartoittamisen ja toiminnan kehittämisen. Vaikkakin olimme jo kuulleet tarpeen tälle toiminnalle, en kuitenkaan tiennyt kuinka paljon, ja minkä muotoista toimintaa Nokian kaupungilla jo tälle kohderyhmälle oli. Myös se, kuinka innokkaita nuoret olisivat meidän toimintaamme osallistumaan, oli itselleni vielä epäselvää. Koin tärkeäksi kuulla nuoria toiminnan tiimoilta, ja kehittää toimintaa niin, että se palvelee kohderyhmän nuoria mahdollisimman parhaalla tavalla.

Tavoitteina olisi saada aloitettu toiminta lopulta vakinaiseksi osaksi Nokian nuorisopalveluiden toimintaa. Opinnäytetyössä kerron, kuinka toiminta aloitettiin ja minkälaisiksi toimintakerrat muodostuivat. Keräsin toimintakerroissa osallistujilta palautetta, josta opinnäytetyössä kerron

myös. Osallistujilla oli hauskaa ja kuulimme selvästi tarpeen tämänkaltaiselle, kohdennetulle toiminnalle.

Kuitenkin tietyt resurssihaasteet työyhteisössämme hankaloittavat toiminnan vakinaistamista, vaikkakin työyhteisö pitää toimintaa tärkeänä. Opinnäytetyössä pohdin myös sitä, kuinka tämä asettaa työyhteisön tilanteeseen, jossa tulee pohtia mitä toimintaa haluamme järjestää, ja mistä toiminnasta olemme valmiita karsimaan.

2 TILAAJA JA TIETOPERUSTA

2.1 Opinnäytetyön tilaaja Nokian nuorisopalvelut

Opinnäytetyöni tilaajana toimii Nokian kaupungin nuorisopalvelut. Tilaajan palvelut muodostuvat erilaisista osa-alueista. Toiminta perustuu nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen, sekä nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseen. Nuorisopalvelujen pääsääntöinen kohderyhmä on 13–17-vuotiaat nuoret, mutta toimintaa järjestetään laajasti myös muun ikäisille nuorille. Nokian nuorisopalvelut tarjoavat palveluita niin kouluarjessa, kuin myös vapaa-ajalla. Kouluilla toiminta on erilaisten tuntien pitämistä, sekä myös esimerkiksi välituntitoiminnan tai pienryhmätoiminnan järjestämistä. (Nokian kaupunki 2024a.)

Suuri osa nuorisopalveluiden vapaa-ajan toiminnasta tapahtuu nuorisotiloilla. Toinen näistä nuorisotiloista on Nuorisotila Nuksu. Nuorisotila Nuksu sijaitsee Nokian keskustassa ja on tarkoitettu kaikille 7. -luokkalaisille – 17-vuotiaille nuorille. Nuksussa järjestetään toimintaa kolmena tai neljänä iltana viikossa. Nuksussa järjestetään erilaista toimintaa, sekä tapahtumia, mutta tilassa saa myös olla vapaasti, pelaillen tai oleskellen kavereidensa kanssa tai yksin. (Nokian Kaupunki 2024b.)

2.2 Nuorisopalvelut kunnissa

Nuorisotyö kuuluu Suomessa jokaisen kunnan lakisääteisiin palveluihin. Nuorisolaissa säädetään myös siitä, kuinka kunnan on luotava nuorisotyölle ja nuorten omalle toiminnalle edellytyksiä järjestämällä esimerkiksi erilaisia palveluita tai tiloja nuorten toiminnalle. Nuorisotyötä järjestetään eri kunnissa kuitenkin eri tavoilla. Laissa säädetyt asiat voi kunta järjestää itse, tai sopia vastuun siirtämisestä jollekin toiselle taholle. Kuitenkin viranomaiselle kuuluva toimivalta on kunnan käytettävä itse. Laissa ei ole määrätty tarkkoja tehtäviä siitä, minkälaista nuorisotyön kunnassa tulisi olla. Lain esitöissä kuitenkin kerrotaan esimerkkejä siitä, mitä kunnallinen nuorisotyö voi esimerkiksi olla. Esimerkkejä on muun muassa nuorten kasvatuksellinen ohjaus, etsivä nuorisotyö, tai toimitilojen ja harrastusmahdollisuuksien tarjoaminen. Se, ettei näitä toimintamuotoja olla määritetty tarkkaan, antaa kunnille mahdollisuuksia tuottaa sille parhaiten sopivaa toimintaa. Toimintamuotojen vapaus mahdollistaa myös uudenlaiset toimintamuodot nuorisotyössä, ja näin tukee nuorisotyön uudistumista. (Kuntaliitto 2024.)

Kunnallisessa nuorisotyössä nuorisotiloilla tehtävä työ on jo pitkään ollut isona osana nuorisotyön toimintaa. Nuorisotilat voivat olla pysyviä tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi pop-up tyyllisiä tiloja. Nuorisotiloja on sijoitettu monesti myös esimerkiksi kouluille, kirjastoille tai muihin monitoimitiloihin. (Kuntaliitto 2024.)

Nuorisotilatyötä tai sen kehittämistä on usein mietitty kahdelta erilaiselta kantilta. Toinen näkökulma on nuorisotiloilla jo valmiiksi käyviin nuoriin panostaminen. Tämän näkökulman kannalta on tärkeintä esimerkiksi maksimoida nuorisotilojen aukioloaika ja panostaa ”seinien sisälle”. Toinen näkökulma on nuorisotilojen tietynlainen verkoittautuminen ulos tiloilta, nuorisotilojen ulkopuolelle. Tämän myötä olisi mahdollisuus vaikuttaa myös niiden nuorien elämään, jotka eivät käy nuorisotilojen sisällä. (Kiilakoski & Kinnunen 2019.) Tämänkaltaista nuorisotiloilta ulos verkoittautumista voidaan kutsua usein esimerkiksi liikkuvaksi- tai jalkautuvaksi nuorisotyöksi.

Tämänkaltaista liikkuvaa- tai jalkautuvaa nuorisotyötä tähdätään usein tehtäväksi sinne, missä nuoret itse ovat ja liikkuvat. Käytännössä tämänkaltaisen työ voi olla nuorisotyöntekijöiden menemistä nuorten luo erilaisiin lähiöihin, puistoihin, asemille tai muihin sellaisiin paikkoihin, missä nuoret viettävät aikaa. Erilaisilla verkkoalustoilla tehtävä nuorisotyö on myös lisääntyvä työmuoto, mitä kutsutaan usein digitaaliseksi nuorisotyöksi. Digitaalinen nuorisotyö on digitaalisen teknologian ja median hyödyntämistä osana muuta nuorisotyötä. (Kuntaliitto 2024.) Digitaalisen nuorisotyön kautta voi syntyä mahdollisuuksia ja tiloja, joissa nuorilla on mahdollista kehittää heidän omaa innovatiivista, eettistä ja kriittistä ajatteluaan varsinkin teknologisen kehityksen ja digitaalisen tulevaisuuden suhteen. Digitaalisuus on osana kaikkia nuorisotyön osa-alueita, eikä se näin ollen ole oma työmuotonsa tai menetelmänsä. (Verke 2024.)

Kyselyaineistojen perusteella myös 94 prosenttia kunnista tekevät työtä kunnan peruskouluissa (Suomen nuorisotyön tilastot 2023). Koulunuorisotyötä voidaan pitää suhteellisen uutena, koska noin 50 prosenttia koulunuorisotyötä toteuttavista kunnista, on tehneet sitä vasta vuodesta 2016 alkaen. Kuitenkin kouluissa tehtävään työhön tykätään nykyään panostaa suuresti. Eniten koulunuorisotyötä tehdään yläkouluilla, mutta monet kunnat tekevät työtä myös alakouluilla, sekä muilla kouluasteilla. Kouluilla tehty työ on eniten erilaisia ryhmäytyksiä, välitunti-toimintaa, oppitunteja tai erilaisia teemapäiviä. (Kivijärvi, Kauppinen, Kiilakoski & Leskinen 2022, 51–60.)

Kouluympäristössä tehtävä nuorisotyö tuo parhaimmillaan tukea nuorelle koulun arkeen, sekä lisää luotettavia aikuisia nuoren elämään. Onnistumiseen koulunuorisotyössä tarvitaan hyvää ja tarkkaa suunnitelmallisuutta, sekä nuorisotyön roolin tunnistamista ja tunnustamista. Koulunuorisotyössä on tärkeää se, että nuoria ollaan valmiita kohtaamaan, ja tarjoamaan heille tukea. Koulunuorisotyön pääasiaksi ei saa tulla koulujärjestelmän tukeminen. Nuorisotyön tehtävä on ympäristöstä riippumatta tukea nuorten omaehtoista toimintaa ja osallisuutta. (Kautto & Lappalainen 2023.)

Nokian kaupungin nuorisopalvelut panostavat suuresti kouluilla tehtävään nuorisotyöhön. Nokialla tehdään nuorisotyötä jokaisella yläkoululla. Yläkouluilla järjestetään jokaiselle luokkasteelle eri teemaisia ryhmäytymistunteja tai teematunteja. Yleisiä teemoja tunneilla ovat esimerkiksi alkoholi ja päihteet, seksuaalisuus, tai sosiaalinen media. Yläkouluilla järjestetään viikoittain myös välituntitoimintaa. Välituntitoiminnan isoimpina tavoitteina on päästä kohtaamaan nuoria ja kuulla heitä. Välituntitoiminnassa on usein myös mukana erilaisia pelejä, tai muuta pelien kaltaista toimintaa.

Nokialla järjestetään myös jokaiselle kuudesluokalle ”kutostunteja”. Kutostuntien tarkoitus on tutustuttaa nuoria nuorisotyöntekijöihin ja nuorisotiloihin, sekä käsitellä teemoja, mitkä liittyisivät murrosikään. Näiden kutostuntien teemat ovat lukuvuonna 2024–2025 ”Nuokkarit tutuksi”, ”Someviidakon selätys”, ”Muuttuva minä”, sekä ”Pärinää ja päihteitä”.

2.3 Nuorisotilojen yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten keskinäistä samanarvoisuutta. Se tarkoittaa sitä, ettei ihmisten ikä, etnisyys, uskonto, kieli, vakaumus, vamma, terveyden tila tai mikään muu henkilöön liittyvä syy vaikuta hänen arvoonsa. Suomessa nuorisotyön piirissä yhdenvertaisuutta ja syrjinnän kieltoa säätelevät esimerkiksi perustus-, nuoriso- ja yhdenvertaisuuslait. Yhdenvertaisuus voidaan jakaa alakäsitteisiin aito tai tosiasiallinen yhdenvertaisuus, sekä muodollinen yhdenvertaisuus. Muodollinen yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, kuinka kohtelemme kaikkia tilanteessa olevia henkilöitä samalla tavalla. Muodollinen yhdenvertaisuus voi useinkin toimia, mutta voi myös aiheuttaa meille lisää eriarvoisuutta, mikäli emme huomio kaikkien ihmisten erilaisia lähtökohtia tarpeeksi huolellisesti. Jotta tosiasiallinen yhdenvertaisuus pääsisi toteutumaan, edellyttää se toiminnassa tai yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden tunnistamista, sekä toimintaa sen poistamiseksi. (Järvinen & Laaksonen 2021, 11–13.)

Kun muodollinen yhdenvertaisuus ei riitä tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi, on tarpeen huomioida heikommassa asemassa olevien väestöryhmien erityistarpeita enemmän. Tällöin voidaan puhua positiivisesta erityiskohtelusta. Positiivinen erityiskohtelu voi mahdollistaa toiminnassa aliedustettujen ryhmien tukemisen erityistoimin, jos on riski heidän jäämisestä eriarvoiseen asemaan. Positiivinen erityiskohtelu voi parhaimmillaan mahdollistaa sellaisten ryhmien toimintaan osallistumisen, jotka eivät siihen pystyisi muuten osallistumaan. (Järvinen & Laaksonen 2021, 11–13.)

Esimerkiksi nuorisotiloillamme ovat auki kaikille nuorille, mikä voidaan nähdä muodollisena yhdenvertaisuutena. Näin ollen emme kiellä keneltäkään kohderyhmään kuuluvalla nuorelta pääsyä nuoristiloillemme. Kuitenkin tässä jää huomioimatta se, kuinka erityistä tukea tarvitsevat nuoret eivät välttämättä pysty käymään nuorisotiloillamme esimerkiksi yliherkkyyden tai muun tiloilla olemista vaikeuttavien asioiden takia. Voisimme joillakin toimilla saada tiloista näille nuorille toimivammat, mikä voitaisiin nähdä positiivisena erityiskohteluna. Toki emme koskaan tule saaman avoimista tilailloista kaikkia nuoria palvelevia, mutta tätäkin kohtaa palvelisi uudella tavalla erityistä tukea tarvitseville nuorille rajatut omat tilaillat.

Nuorisotyön tarkoitus on tarjota palvelujaan kaikille niitä tarvitseville tai haluaville nuorille. Tässä yhteydessä on tärkeää pohtia myös muiden kuin jo sisällä olevien nuorten mahdollisuuksia tulla mukaan nuorisotilayhteisön jäseniksi. (Gretschel 2011, 23.) Nuorisotyössä pohditaan jatkuvasti enemmän yhdenvertaisuutta ja kehitetään erilaisia toimia työtappoihin huomioimalla kaikenlaiset yksilöt ja heidän välisensä erot. Yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistäminen onkin yhdenvertaisuuslain nojalla velvollisuus jokaiselle nuorisotyötä tekeväälle ammattilaiselle. Tärkeä väline tämän toteutumiselle on yksilöiden erojen ja moninaisuuden pohtiminen. Yksilöiden välisten erojen nimeäminen ja niiden vaikutusten esiintuominen ja pohtiminen on välttämätöntä, kun toimintaa halutaan kehittää aidosti yhdenvertaiseksi. Nämä erot ja niiden tuomat kokemukset vaikuttavat suuresti nuoren elämään, ja näin ollen nuoret ovat itse parhaita kertomaan mikä jonkin eron merkitys on hänen elämäänsä ja miten hän toivoisi tämän eron huomioitavan. Kuitenkin erojen kääntöpuolena on riski, että nämä erot nousevat toisille mahdollisuudeksi olettamiselle, kategorisoinnille ja ulkopuolelle sulkemiselle. (Peltola 2021.)

Turvallisemman tilan periaatteet ovat ohjeita ja pyrkimyksiä, joiden avulla pyritään luomaan kaikille osallistujille mahdollisimman turvallinen ja avoin paikka olla ja osallistua. Turvallisemman tilan periaatteet voidaan määrittää tarpeen ja toiminnan mukaan, joten ne eivät välttä-

mättä ole aina identtisiä. Turvallisemman tilan periaatteissa olisi hyvä sanoittaa myös esimerkiksi sitä, että osallistujalla on mahdollista ja turvallista kertoa esimerkiksi ohjaajalle mahdollisista haasteista esimerkiksi oppimisen kanssa. (Järvinen & Laaksonen 2021, 22.)

Nokian nuorisopalveluilla on myös nuorisotiloillaan turvallisemman tilan periaatteet käytössä. Näiden periaatteiden valitsemiseen osallistimme myös nuoria. Näiden turvallisempien tilan periaatteiden avulla haluamme saada nuorisotiloillemme kaikille turvallisen ja avoimen kulttuurin.

2.4 Vapaa-ajan toiminta erityistä tukea tarvitseville nuorille

Harrastukset ovat keskeinen asia nuorten elämässä. Harrastusten merkitys korostuu osana nuorten sosiaalista elämää. Harrastuksissa yhdistyvät muun muassa kaverisuhteiden arvostaminen, omien vahvuuksien ja unelmien löytäminen ja niihin panostaminen, sekä vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Harrastukset voivat olla myös isossa osassa nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017, 9.)

Erityistä tukea tarvitsevilla lapsilla ja nuorilla on lähtökohtaisesti aivan samankaltaiset tarpeet ja unelmat kuin kaikilla muilla nuorilla ja lapsilla. Yksilön mahdollisuudet saada oma ääni kuuluviin ja päästä ilmaisemaan itseään ovat tärkeitä ja olennaisia edellytyksiä sille, että ihmisoi-keudet tulevat toteutetuksi. Lapsia ja nuoria tulee kohdella omaan ikäänsä kuuluvina yksilöinä, eikä aikuisille tarkoitettujen palvelujen ole useinkaan lapsille tai nuorille sopivia. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kohdalla usein tarvitaan vielä erityispalveluja, jotta tasavertainen toiminta toteutuu. (Ahola & Pollari 2018, 1.)

Näin ollen erityistä tukea vaativan lapsen tai nuoren osallistuminen erilaiseen toimintaan vaatii myös toiminnan ohjaajilta tietoa ja taitoa siitä, mitä on otettava huomioon erityistä tukea tarvitsevien yksilöiden ohjaamisessa. Tämä voi muodostua nuorelle kynnykseksi osallistua toimintaan. Mikäli ohjaaja panostaa erityistä tukea tarvitsevaan nuoreen, voi myös nopeasti muu harrastusporukan ohjaaminen kärsiä. Näin heti alusta alkaen erityistä tukea tarvitsevan nuoren tuen tarpeiden tiedostaminen ja niihin varautuminen auttaa niin toiminnan ohjaajaa, nuorta, kuin myös kaikkia muita harrastusryhmän nuoria harrastustoiminnan potentiaalinsa saavuttamisessa. (Mäkivirta 2021, 20–21.)

Erityistä tukea tarvitseville nuorille toimintaa järjestää muun muassa Pohjois-Savossa toimiva Tatu ry. VAUHTI! -toiminnallaan. Toimintaa kuvataan harrastus- ja vapaa-ajan toimintana tukea tarvitseville lapsille, alle 30-vuotiaille nuorille, sekä heidän läheisilleen yli diagnoosirajojen. Toiminnassa järjestetään erilaisia harrastusryhmiä, joissa on tarkoituksena tehdä monipuolisia ja mukavia asioita yhdessä. Toiminnassa retkeillään, askarrellaan, pelaillaan pelejä, musisoidaan ja kokeillaan erilaisia liikuntalajeja. VAUHTI! -toiminnan tavoitteena on erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja lasten yhdenvertaisuus ja osallisuus. Toiminnan osallistujia osallistetaan myös toiminnan suunnittelussa. Toiminnan kautta halutaan myös antaa näille lapsille ja nuorille mahdollisuus elää omannäköistä elämää. Toiminnan kautta halutaan tuoda lapsille ja nuorille onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa perheen yhdessä tekemistä. Toiminnan kautta tuodaan myös vanhemmille voimavaroja, sekä tietoisuutta ja yhdenvertaisuutta erityistä tukea tarvitsevien yksilöiden kohtaamisesta. (TATU ry 2021.)

2.5 Oppimisen tukimuodot kouluissa / Vaativa erityinen tuki

Moni oppilas tarvitsee omaan oppimiseensa tukea. Tuen tarve on tärkeää huomata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ja tukea tulee antaa oppilaalle heti tarpeen huomattua. Tällöin pystytään välttämään mahdollisimman hyvin oppilaalle kasautuvat vaikeudet. Suomessa perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada oppilaanohjausta, sekä riittävää tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Oppilaiden tarvitsema tuki on hyvin vaihtelevaa. Tuen tarve voi olla pitkäaikaista ja tarve hyvin vahvaa, tai tarve voi olla vähäisempää ja olla lyhyempikestoista. Tuen tarve voidaan huomata ennen koulunkäynnin alkua esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, tai tuen tarve voi ilmetä perusopetuksen aikana. Oppilaan saama tuki tulee olla hyvin suunniteltua, joustavaa ja pitkäjänteistä. Tuen muotoja koulunkäynnissä ja oppimisessa on kolme. Nämä kolme tasoa ovat yleinen tuki, tehostettu tuki, sekä erityinen tuki. Oppilaalle tarjotaan tukea vain yhden tukimuodon kautta kerrallaan. (Opetushallitus 2024.)

Yleinen tuki on ensimmäinen oppilaalle tarjottu tuen taso. Yleisen tuen kautta yritetään tukea oppilasta yksittäisillä ratkaisulla, jotka voivat olla esimerkiksi erilaisia ohjaus- tai tukitoimia. Näitä tukikeinoja pyritään saamaan oppilaalle käyttöön mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, heti tuen tarpeen ilmetessä. Yleisen tuen tukikeinoja saava oppilas ei tarvitse erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä saadakseen tukea. (Opetushallitus 2024.)

Kun yleinen tuki ei ole oppilaalle riittävää, annetaan oppilaalle tehostettua tukea. Opiskelijalle, joka tarvitsee oppimisen tai koulunkäynnin kanssa tukea säännöllisesti, tai opiskelijalle, jolla

on useita eri tukimuotoja samanaikaisesti, on annettava tehostettua tukea hänelle räätälöidyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Oppimissuunnitelmat tehdään yhdessä oppilaan ja oppilaan huoltajan kanssa. Tehostetun tuen ja oppimissuunnitelman keskisestä sisällöstä on määritelmät opetussuunnitelman perusteissa. Tehostettu tuki järjestetään oppilaan tarpeiden ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Tehostetun tuen kanssa on käytössä kaikki perusopetuksen tukimuodot, lukuun ottamatta erityisopetusta, minkä päätös annetaan erityisen tuen perusteella. (Vernerinet 2020.)

Tehostetun tuen tarve arvioidaan pedagogisen arvioinnin mukaan. Arviossa kuvataan kokonaisuus oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilasta, sekä oppilaan jo saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista. Arviossa katsotaan myös oppilaan koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet ja oppilaan oppimisvaikeudet. Pedagogisessa arviossa mietitään myös sitä, millaisilla pedagogisilla tai muilla mahdollisilla tukijärjestelyillä oppilasta tuettaisiin. (Vernerinet 2020.)

Tehostetun tuen ollessa oppilaalle riittämätöntä, tehdään oppilaalle pedagogiseen selvitykseen perustuva erityistä tukea koskeva päätös. Tällöin oppilaalle tehdään henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jota kutsutaan myös lyhenteellä HOJKS. Tästä suunnitelmasta tulee ilmi oppilaalle annettava tuki niin opetuksessa, kuin muissa hänen tarvitsemisensä asioissa. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta tuesta, joka perustuu perustusopetuslakiin. Moniammatillinen yhteistyö, huoltajan tuki ja yksilöllinen ohjaus ovat kaikki tärkeitä osa-alueita erityistä tukea tarvitsevan nuoren arjessa. (Opetushallitus 2024.)

Oppilaalle tehdyssä erityisen tuen selvityksessä kuvataan tilanne oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaisuudesta, selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja arvio sen vaikutuksista, sekä oppilaan oppimisvalmiudet ja erityistarpeet liittyen koulunkäyntiin ja oppimiseen. Selvityksessä tehdään myös arviota siitä, millaisilla pedagogisilla, oppilashuollollisilla, tai muilla mahdollisilla tukijärjestelyillä oppilasta tuli tukea, sekä arvio siitä, onko oppilaalla tarvetta yksilöllistettyyn oppimäärään. (Vernerinet 2020.)

2.6 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen asiakirja, joka on apuvälineenä kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteiden toteutumisessa. Suunnitelma koskee kunnan

alle 30-vuotiaita asukkaita. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma noudattaa YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta, ja sen keskeisiä tavoitteita. (Nokian kaupunki 2023e.)

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia. Sopimuksen neljä peruseriaatetta ovat “Syrjinnän kieltö”, “Lapsen edun ensisijaisuus”, “Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen”, ja “lapsen oikeus saada näkemyksensä huomioon otetuiksi”. YK:n lapsen oikeuksien komitea valvoo oikeuksien toteutumista. (Lapsen oikeudet.fi 2024).

Nokian kaupungin vuonna 2023 päivitetyn lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaan, panostusta erityisnuorisotyöhön ja heikommassa asemassa oleviin nuoriin, on tarkoitus kasvattaa tulevaisuudessa. Hyvinvointisuunnitelmassa on nostettu neljä eri teemaa, joita kaupungissa halutaan erityisellä tavalla ottaa huomioon. Nämä neljä teemaa ovat “Hyvinvointia edistävä arki”, “Elämönhallinnan vahvistaminen”, “Osallisuuden edistäminen”, sekä “Kouluun kiinnittyminen ja työllisyys”. Hyvinvointisuunnitelma nostaa myös vahvasti esiin sen, kuinka kaikilla lapsilla on oikeus syrjimättömyyteen, oikeus olla oma itsensä, sekä tulla kuulluksi ja päästä ilmaisemaan itseään. Nokialla ei ole aikaisemmin kerätty erikseen erityisryhmiä koskevaa hyvinvointitietoa. Tämä on johtunut siitä, että erityisryhmiä on pidetty keskenään liian erilaisina. Erityisryhmien tarpeisiin tullaan jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota. Jatkossa myös viranhaltijan on järjestettävä tuki siten, että kaikkia asiakasryhmiä pystytään palvelemaan. (Nokian kaupunki 2023e.)

Nokian kaupunki on mukana Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallissa. Unicefin lapsiystävällinen kunta –malli on apuna suomen kunnille tekemään oikeita ratkaisuja lasten arjen palveluissa ja kunnan hallinnossa. Kaikki suomen kunnat saavat hakea mukaan malliin. Lapsiystävällinen kunta –mallin tarkoituksena on auttaa kuntia edistämään oikeuksia erityisesti lapsille, jotka ovat heikommassa asemassa. Malli perustuu YK:N lapsen oikeuksien sopimukseen. (Unicef 2024.) Lapsiystävällinen kunta –malli tarjoaa myös esimerkiksi digitaalisen palvelun, jonka kautta saadaan kuvaa erityisryhmien tilanteesta kunnassa.

Tämän opinnäytetyön kautta yritän tuoda näkyväksi erityistä tukea tarvitsevien nuorten ääntä ja tarpeita. Koen että Nokian lasten -ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa esiintyvät syrjittömyys, kuulluksi tuleminen, sekä itsensä ilmaiseminen, ovat keskeisiä asioita opinnäytetyössäni. Tavoitteeksikin on asetettu, että tämän opinnäytetyön kautta luotu toimintamalli tulisi pysyväksi osaksi Nokian nuorisopalveluiden toimintaa. Toivon siis, että tämän opinnäytetyön

kautta esiin tulevat tarpeet erityistä tukea tarvitsevien nuorten vapaa-ajasta tulisi yhä enemmän huomioiduksi ja kuulluksi.

3 TARVE

3.1 Tarpeen ilmeneminen

Nokian nuorisopalvelut ovat alkaneet panostamaan lukuvuonna 2023–2024 erityisempää tukea tarvitseviin nuoriin uudella otteella. Tämän takia yhden nokialaisen peruskoulun erityisen tuen luokkien kanssa kehitettiin uudenlaista toimintaa koulupäivän ajalle. Erityisen tuen luokkia on koulussa kahta eri muotoista, mutta luokkia on useampia.

Toinen luokkatyyppi on suunnattu oppilaille, joka tarvitsee kokoaikaista erityisopetusta, eikä pienluokan tuki ole oppilaalle riittävää. Näillä luokilla on oppilaita ala- ja yläluokilta. Luokkien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilöllisyys. Työtahti luokissa on rauhallista ja ympäristö pyritään pitämään muuttumattomana. Riittävä aikuisten tuki on luokassa isossa osassa. Luokkien oppilaiden kohdalla tarkastellaan yksilöllisesti mahdollisuuksia integroitua yleisopetuksen ryhmiin. (Nokian Kaupunki 2024c.)

Toisissa erityisluokissa jokaisen oppilaan oppiaineet ovat yksilöllistettyjä ja opetus etenee yksilöllisesti oppilaiden tahtiin. Opettajia tai ohjaajia on luokissa sellainen määrä, jotta kaikki erityisopetuksen tavoitteet saavutetaan. Tärkeässä osassa luokkien toimintaa on toiminnallisuus ja monikanavainen oppiminen. Opetuksessa käytetään apuna esimerkiksi kuvia ja viittomia, jotka voivat auttaa kommunikaatiossa ohjaajien ja oppilaiden välillä. Molempia näitä erityisluokkatyyppisiä on useampi luokka. (Nokian Kaupunki 2024c.) Peilattaessa näitä luokkia erilaisiin tukimuotoihin koulussa, ovat molemmat tällä portaikolla erityisen tuen luokkia.

Luokan oppilaat saapuivat kahdessa eri ryhmässä tammikuussa 2024 viettämään muutaman tunnin koulupäivästä Nokian keskustassa sijaitsevalle Nuorisotila Nuksulle. Nuksulla järjestimme oppilaille yhteistä järjestettyä tekemistä ja esittelimme tilaa, sekä Nokian nuorisopalveluiden toimintaa. Oppilailla oli myös vapaata aikaa toimia tilassa vapaasti.

Toiminnan yhteydessä keskustelimme luokan opettajien ja ohjaajien kanssa toiminnastamme. Keskusteluissa nousi esiin se, kuinka heidän oppilaansa eivät kykene käymään meidän vapaaajan toiminnassamme, vaikkakin kohderyhmään kuuluvatkin. Suurimpina syinä tähän oli suuret väkimäärät, sekä oppilaiden mahdollisuus lähteä illalla yksin kotoaan. Kuitenkin syitä voi olla useampia, eikä nämä kaksi koske kaikkia erityistä tukea tarvitsevia nuoria.

Näistä syistä monet näistä nuorista eivät lähde vapaa-ajallaan kotoaan mihinkään. Opettajilta nousi esiin huolta näiden nuorten syrjäytymisestä ja yksinäisyydestä. Työparini kanssa tästä syntyi ajatus järjestää näille erityistä tukea tarvitseville oppilaille omaa vapaa-ajan toimintaa.

3.2 Nokialla järjestettävä harrastustoiminta erityistä tukea tarvitseville

Nokian nuorisopalvelut eivät järjestä erillistä toimintaa erityistä tukea tarvitseville nuorille. Kuitenkin tällä kyseisellä koululla järjestetään joidenkin koulun ohjaajien toimesta nuorisokahvilaa, jonka tarkoituksena on tuoda näille erityisen tuen luokkien oppilaille vapaa-ajan tekemistä. Kahvila on tarkoitettu erityisluokkien yläkoululaisille oppilaille. Tämä kahvila on monelle nuorelle ainoa harrastuksena pidettävä toiminta. Kahvilaa pystytään järjestämään kuitenkin vain kerran viikossa. Nuoret ovat käyneet myös kahvilan kautta nuorisotiloillamme, joten myös tätä kautta olemme yrittäneet saada nuorisotiloja näille nuorille tutuiksi.

Nokiassa toimii myös nokialaisen koripalloseuran Bc Nokian järjestämää BC Nokia Unified -toimintaa. Toiminta on tarkoitettu erityistä tukea tarvitseville. Unified-koripallossa erityistä tukea tarvitsevat pelaavat yhdessä vammattomien partnereiden kanssa. Kentällä on samaan aikaan kolme urheilijaa, sekä kaksi partneria. Unified-koripalloa pelataan samoilla säännöillä, kuin normaalia koripalloa. (Paralympia.fi 2024.)

Näiden harrastusmuotojen lisäksi, Nokiassa ei järjestetä erityistä tukea tarvitseville nuorille erikoistunutta harrastustoimintaa. Tämän johdosta koen vielä vahvemmin meidän toiminnallemme olevan suurta tarvetta.

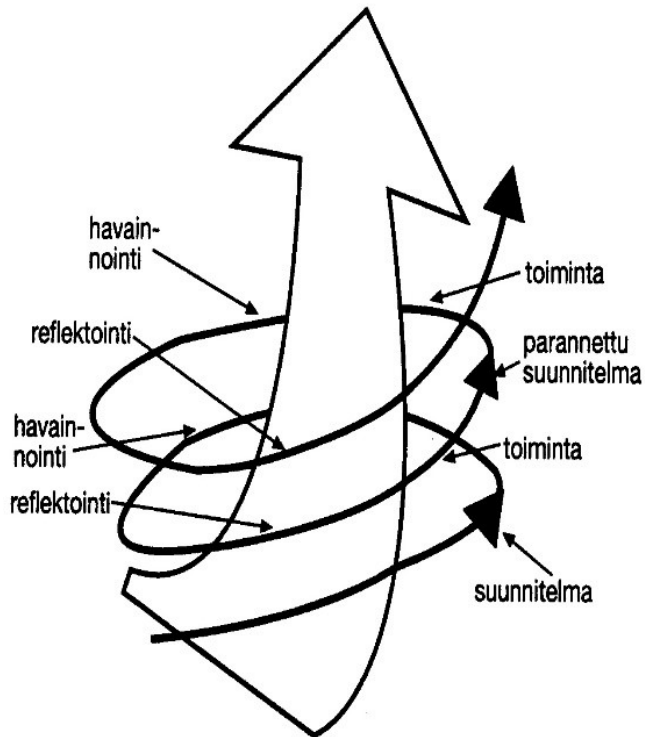
4 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSMENETELMÄ

4.1 Toimintatutkimus menetelmänä

Toimintatutkimus on tutkimusstrategia, minkä avulla tutkittavaa asiaa pyritään muuttamaan. Keskeisintä toimintatutkimuksessa on saada aikaan sosiaalisiin käytäntöihin kohdistuvaa toimintaa, mikä johtaisi ongelmien ratkaisuun, sekä toiminnan tai asian muutokseen. Toimintatutkimus etenee prosessinomaisesti. Toimintatutkimuksessa on keskeistä myös siinä mukana olevien yksilöiden osallistaminen, kuin myös heidän osallistumisensa. Itse toimintaa voidaan pitää toimintatutkimukselle niin tutkimuskohteena tai tutkimusvälineenä, kuin myös tutkimuksen päämääränäkin. (Jyrkämä, 2021.)

Toimintatutkimukselle luonnollista on myös se, että siinä voidaan käyttää monia erilaisia aineistoja ja menetelmiä. Täten tutkimuksen tavoitteista ja kohteesta riippuen voidaan tietoa ja aineistoja kerätä niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Olennaista toimintatutkimukselle on prosessin jatkuva havainnointi ja arviointi. Toimintatutkimusta on syntynyt useita eri suuntauksia, joita käytetään monilla eri tutkimus- ja tieteenaloilla. Toimintatutkimusta käytetään hyödyksi etenkin erilaisissa kehittämis- ja muutoshankkeissa. Toimintatutkimuksen suosiota on lisännyt myös osallisuuden ja osallistumisen vahvistamisen vaatimus. (Jyrkämä, 2021.)

Toimintatutkimuksen kehittäjänä pidetään Kurt Lewiniä, joka on kehittänyt toimintatutkimuksen perusmallin. Lewinin kertomana toimintatutkimus on spiraalinomainen prosessi. Toimintatutkimus alkaa ongelman havaitsemisesta, sekä sen tunnistamisesta ja kartoittamisesta. Havaitun ongelman perusteella tehdään suunnitelma sen tutkimisesta ja kehittämisestä. Tämän jälkeen tätä ongelmaa lähdetään toteuttamaan, samalla reflektoiden toimintaa. Prosessin aikana on jatkuvaa suunnitelman toteutumisen havainnointia ja arviointia. Näiden havaintojen, sekä niiden arvioinnin kautta suunnitelmaa kehitetään. Kun suunnitelmaa on kehitetty, jatketaan samaa prosessia niin pitkään, kunnes tavoitellut muutokset on saavutettu, tai todetaan näiden tavoitteiden olevan saavuttamattomissa. (Jyrkämä, 2021.)

Kuva 1. Havainnointikuva Lewinin kehittämästä spiraalimallista (Heikkinen ja Jyrkämä 1999).

4.2 Toimintatutkimus opinnäytetyössä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada luotua toimintaa, jota kehitettäisiin kerätyn palautteen pohjalta. Prosessin alussa keskustelin erityisen tuen luokkien ohjaajien, opettajien, sekä oppilaiden kanssa suunnitteilla olevasta toiminnasta, sekä sen mahdollisesta sisällöstä. Opinnäytetyön menetelmänä voidaan pitää toimintatutkimusta. Alla oleva kaavio kuvaa prosessia, mitä opinnäytetyö kokonaisuudessa piti sisällään. Prosessia ja opinnäytetyön eri vaiheita avaan enemmän tulevissa luvuissa.

Kaavio 1. Havainnointikaavio opinnäytetyön prosessista.

Opinnäytetyön prosessissa on nähtävissä suurta yhtäläisyyttä Lewinin kehittämään spiraalimalliin (Heikkinen ja Jyrkämä 1999). Kaikki alkaa tarpeen tai ongelman ilmenemisestä. Tätä ongelmaa lähdettiin työstämään opettajilta ja ohjaajilta tiedon keräämisellä, sekä kerätyn tiedon pohjalta toiminnan suunnittelulla. Kerättyjen tietojen pohjalta tehdyn suunnittelun kautta päädyttiin järjestettyyn toimintaan, josta kerättiin myös palautetta. Kerätyn palautteen kautta pyritään kehittämään toimintaa. Tätä samaa prosessia jatketaan, kunnes olemme saaneet järjestettyä sen kaltaisen toiminnan, minkä koemme palvelevan kohderyhmää parhaalla mahdollisella tavalla.

5 TOIMINNAN SUUNNITTELU, HAASTEET JA VALINNAT

5.1 Suunnittelun aloittaminen

Mietimme työyhteisössämme sitä, kuinka hyvin osaamme nuorisopalveluilla ottaa huomioon kaupungin kaikkien kohderyhmään kuuluvien nuorten mahdollisuudet osallistua, tai olla osana nuorisopalveluiden järjestämää toimintaa. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten huomioon ottaminen ei ole noussut suuresti huomioon työyhteisössämme ennen tätä.

Usein nuoriin kohdistuvissa kyselyissä nousee esiin niiden nuorten mielipide, jotka ovat jo palveluiden piirissä. Kuitenkaan niiden nuorten, jotka eivät ole löytäneet nuorisopalveluiden palveluiden piiriin, mielipidettä ja tietoa saadaan harvemmin nuorisopalveluiden tietoon. Kuitenkin myös näiden nuorten ääni olisi tärkeää saada kuultavaksi. Ilman sitä, nuorisopalveluilla on puutteellinen tieto siitä, että kohdentuvatko nykyiset palvelut kaikille kohderyhmän jäsenille tasavertaisesti. Mikäli palvelujen on tarkoitus olla kaikille nuorille yhdenvertaisia, tulisi palvelun tarjoajan olla tietoinen niistä tekijöistä, mitkä ovat esteenä joidenkin nuorten osallistumiselle. (Honkasalo, Kiilakoski & Kivijärvi 2011, 33.)

Ensimmäisiä päätettäviä asioita olisi se, kuinka laajalle kohderyhmälle voimme tätä toimintaa alkaa järjestämään. Nokiolla on erityisen tuen piirissä olevia nuoria monia, useissa eri kouluissa. Kuinka saisimme rajattua toimintaa niin, että pystyisimme kaksin toimintaa järjestämään, ja että pystyisimme tämän toiminnan kautta vastaamaan mahdollisimman hyvin tähän esiin nousseeseen tarpeeseen. Päätimme, että rajaamme toiminnan tämän yhden koulun erityisen tuen luokkien oppilaisiin. Näin nuoret, jotka toimintaan tulevat ovat meille jo entuudestaan tuttuja, ja heidän toimintakykynsä on sellaista, jonka mukaan pystyisimme järjestämään toimintaa.

Työkaverini kanssa aloimme käymään läpi ideoita siitä, mitä kaikkea tämä toiminta voisi meidän järjestäessä olla. Ideoita meille syntyi monia. Yhtenä vaihtoehtona olisi pelkästään tälle kohderyhmälle järjestettävää toimintaa nuorisotiloilla. Haasteena olisi löytää vapaata aikaa nuorisotiloilta, jossa tapahtuu jo melkein joka ilta jotain avointa toimintaa. Toisena mahdollisena vaihtoehtona mietimme jotain nuorisotilojen ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa, esimerkiksi ulkoiluretkä. Tässä haasteena esiin nousi ryhmän moninaisuus ja se, kuinka saisimme pidettyä ryhmää kasassa ulkotiloissa.

Tapasin näitä samoja koululaisia, jotka olivat jo aikaisemmin käyneet nuorisotiloillamme vieraillessa koulun kautta. Suunnitelmana oli käydä keskustelemassa muutaman erityisluokan opettajan kanssa näille koululaisille suunnatusta vapaa-ajan toiminnasta. Ideoita syntyi monia, ja saimme paljon tarvittavaa tietoa ryhmästä. Pääsin myös keskustelemaan kahden luokan oppilaiden kanssa ja kyselemään heiltä mielipiteitä sille, minkälaista vapaa-ajantoimintaa he kaipaisivat. Heilläkin ideoita syntyi monia, nuokkari-illoista, frisbeegolfin heittelyyn tai ulkoiluretkiin.

Opettajien kanssa keskusteltaessa esiin nousi monia muitakin hyviä ja tärkeitä asioita, joita täytyy pitää mielessä toimintaa suunniteltaessa ja sitä toteuttaessa. Yhtenä tärkeänä asiana opettajilta nousi luottamus oppilaiden, heidän vanhempien ja meidän toiminnan järjestäjien välillä. Tämä ei toki ole vain erityistä tukea tarvitsevia nuoria koskeva asia, vaan olemme työssämme nähneet sen, kuinka itsensä tutuksi tekeminen ja luotettavana näyttäytyminen vaikuttaa nuorten osallistumiseen vapaa-ajan toimintaan.

Opettajat tukivat myös ajatustamme siitä, että toiminta olisi suljettu tämän yhden koulun oppilaille. Keskustelimme siitä, että jos toimintaa avattaisiin liian laajalle, voisi se karsia heidän koulunsa oppilaita pois, koska he eivät tietäisi ketä sinne tulisi. Tuntemattomuuden ja tietämättömyyden pelko voisi siis tässä tilanteessa rajata meiltä tämän yhden koulun kävijät pois. Myös leimaantuminen siitä, että nämä nuoret kävisivät samassa toiminnassa suoranaisten kehitysvammaisten kanssa, voisi olla tämän koulun nuorille syy jäädä tulematta toimintaan.

5.2 Haasteet nuorisotiloille tulemisesta

Yksi kohderyhmän nuorilta esiin noussut asia oli se, että vanhemmille voi olla haastava paikka päästää nuorta liikkumaan illalla pois kotoaan. Tämän ryhmän nuorten kyky itsenäiseen kulkeamiseen ja elämiseen on myös hyvin vaihteleva, joten tämä huoli vanhempien puolelta on täysin ymmärrettävä. Pohdimme olisiko meillä mahdollisuutta järjestää tapahtumaa niin, että myös vanhemmat pääsisivät haluttaessaan mukaan tapahtumaan, esimerkiksi saman katon alle, mutta toiseen huoneeseen. Näin myös heillä olisi tila ja mahdollisuus keskustella ja vaihtaa kokemuksia toisten vanhempien kanssa. Voi kuitenkin olla, ettei nuoret halua heille suunnattuun tapahtumaan omia, tai toisten nuorten vanhempia mukaan. Kohderyhmän nuoret kyselivät myös mahdollisuuksia ottaa heille kohdennettuihin iltoihin mukaan sisaruksia tai muita tukihenkilöitä, jotka eivät meidän kohderyhmäämme muuten kuulu.

Toinen esiin noussut asia, joka rajoittaa kohderyhmän nuoria tulemasta nuorisotilojen avoimiin iltoihin on kävijämäärän suuruus tai vain tiettyjen kävijöiden maine tai asenne. Tämä ei rajoita nuorisotiliolla kävijöitä ainoastaan tästä kohderyhmästä, vaan on laajempi haaste. Tämä haaste ei ole myöskään vain meidän kuntamme sisäinen tai vain tähän hetkeen kuuluva, vaan on hyvin monia nuorisotiloja koskeva asia. Saman kaltaisen haasteen esittää myös Kiilakoski ja Kinnunen teoksessaan ”Talolta kaduille – yhteisöllinen nuorisotyö työmuotona” (Kiilakoski & Kinnunen 2019).

Vuonna 2012 tehdyn tutkimuksen mukaan suurimmat syyt nuorisotiloilla käymättömyyteen ovat muun muassa se, ettei omat kaverit käy siellä, ajan riittämättömyys tai muut nuorisotiloilla käyvät nuoret (Kiilakoski & Kinnunen 2019). Jo nuorisotiloilla olevien nuorten valmiit ryhmädynaamiset teot, joiden mukaan nuoret joko hyväksyttiin ryhmään tai jätettiin ulkopuolelle, vaikuttavat suuresti uusien nuorten tulemiseen nuorisotiloille. Tämän perusteella voidaan todeta, että nuorisotiloille pääsemiseen voidaan usein vaatia nuorisotiloilla jo käyvien nuorten valmiiksi tunteminen, ja pääseminen näiden nuorten porukkaan mukaan. (Gretschel 2011, 22.)

Vaikkakin Kiilakosken ja Kinnusen tekemä kysely on jo jonkin aikaa vanha, ei nämä syyt ole muuttuneet mihinkään. Kun itsekin nuoria kutsun nuorisotiloilla käymään, kuulee usein vastaukseksi joko: ”En mä tuu kun ei toikaan tuu. Ei siellä viitti yksin käydä”, tai ”en mä tuu kun siellä on niitä nistejä ja roadmanejä”. Nämä ajatukset ovat useiden eri nuorten suusta, joten en voi syyttää erityistä tukea vaativia nuoria siitä, että heitä voi jännittää tulla nuorisotilojen avoimiin iltoihin.

Kuten jo edellä mainitsin, nuorisotilat itsessään ovat tietysti kaikille ikäryhmän nuorille avoimet, eikä ole keltään nuorilta kielletty. Huolimatta nuorisotilojen avoimuudesta, kävijäkunta nuorisotiloilla kuitenkin koostuu usein yksilöistä, jotka eivät ole erityistä tukea vaativia. Näiden nuorten vapaa-aika voi olla poikkeavaa erityistä tukea vaativien nuorten vapaa-ajasta. Vaikkakin mielenkiinnonkohteet ovat hyvin pitkälti samoja, on tämän kohderyhmän nuorilla useimmin haasteita suuremmissa ryhmissä olemisen kanssa. Myös aikaisemmat negatiiviset kokemukset muista, tai isommista ryhmistä voivat vaikuttaa haluun viettää aikaa sellaisessa.

5.3 Valinnat toimintakerroista

Sovimme tilaajan kanssa, että järjestämme yhteensä kaksi eri aikoina tapahtuvaa toimintakertaa nuorisotila Nuksulla. Nämä toimintakerrat olisivat siis suljettuja pelkästään tämän yhden koulun erityisluokkien oppilaille. Tästä kohderyhmän rajaamisesta olimme sopineet jo aikaisemmin. Kuitenkin painotimme, että toiminta on vapaa-ajalla tapahtuvaa ja vapaaehtoista, eikä näin ole liitoksissa koulunkäyntiin tai kouluun, vaikkakin kyseinen tapahtuma on suljettu vain heidän luokkalaisillensa. Olisin toiminnassa ohjaajana yhdessä toisen ohjaajan kanssa.

Ensimmäinen toimintakerta sijoittuisi lauantaille. Kellonajaksi valikoitui klo.14:00–16:00. Lauantai valikoitui tahdosta tuoda nuorille tekemistä viikonlopuksi. Koulullakin käydessämme keskustelemassa nuorten vapaa-ajan vietosta, nousi esiin huoli siitä, kuinka vähän nämä kohderyhmän nuoret viikonloppuina poistuvat edes omasta huoneestaan. Tämä lauantai olisikin juuri oikea ajankohta tuohon. Kellonaika valikoitui meidän työntekijöiden mahdollisuuksista. Olimme menossa nuorisotilan avoimeen iltaan vielä illaksi, jolloin meidän oli ajoitettava tämä toiminta loppuvaksi ennen sitä. Kuitenkin koimme sen olevan muutenkin hyvä aika. Ajattelimme myös, että kaksi tuntia voi olla riittävä aika näille nuorille.

Toisen toimintakerran ajankohdaksi valitsimme maanantai iltapäivän, kello 16:00–19:00 välille. Halusimme ajoittaa toimintakerrat vertailun vuoksi niin viikonlopuksi, kuin myös arki-illaksi. Näin saisimme nähtyä ja kuultua nuorilta kumpi ajankohta olisi heille parempi. Tiedostimme arki-iltojen voivan olla haasteellisia useille kohderyhmän nuorille erinäisistä syistä. Heille voi koulupäivät tuntua hyvinkin rankoilta, eikä näin välttämättä riitä virtaa lähteä illalla harrastuksiin. Nuorten tarvitsee usein käydä koulupäivän jälkeen vielä kotona, ja jos matka on pitkä, voi kotoa uudestaan lähteminen olla haastavaa. Monet käyvät takseilla koulussa, ja näin ollen taksien sopiminen ja maksaminen voi myös olla iltaisin sellaista, mitä huoltajat eivät viitsi tai jaksa tehdä. Nuorilla saattaa olla myös erinäisiä terapiakäyntejä tai muita vastaavia arki-iltaisin. Näistä haasteista huolimatta halusimme kokeilla, kuinka arki-illat sopisivat tämän toiminnan järjestämisen ajankohtana.

Teimme myös päätöksen, että näillä nuorilla on mahdollisuus tuoda mukaan henkilö, kenen kanssa on helpompi tulla mukaan toimintaan. Toivomme kuitenkin, ettei tämän kautta osallistujamäärä paisu hirveästi. Pidämme tätä kuitenkin pienempänä haittana kuin sitä, etteivät nuoret osallistuisi tähän toimintaan ollenkaan. Infokirjeessä kerroimme myös tästä mahdollisuudesta. Tukihenkilöillä olisi siis mahdollisuus osallistua toimintaan. Huoltajille olisi tarjolla kahvia

nuorisotilan erillisessä huoneessa. Tämän päätöksen teimme siitä syystä, ettei kukaan kohde-ryhmän nuori jäisi tulematta siksi, koska oma huoltaja ei voisi olla lähettyvillä.

5.4 Eettiset näkökulmat

Laadullisessa tutkimuksessa eettiset kysymykset ovat mukana kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Kuitenkaan ei ole ohjetta, mikä suoraan antaisi vastauksen eettisesti haastaviin kysymyksiin. Ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa eettisyys punnitaan tilanteissa, joissa tutkittavat kohdataan ja heihin liittyviä tutkimustuloksia kirjoitetaan mukaan tutkimukseen. On yleisten eettisten periaatteiden mukaista, että tutkimuksessa kunnioitetaan tutkittavien ihmisarvoa, itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja muitakin oikeuksia. Eettisten periaatteiden mukaista on myös välttää aiheuttamasta riskejä, vahinkoja tai haittoja tutkimuksessa mukana oleville ihmiselle, yhteisöille ja muille tutkimuskohteille. (Vuori 2024.)

Vaikkakin toiminta ei ole mitenkään arkaluonteista, eikä herättänyt itselleni suurta eettistä pohdintaa, aiheutti anonymiteetti toiminnassa ja sen järjestämisessä pohdintaa. Normaalisti nuorisopalveluiden toiminnassa kerätään osallistujilta nimet, sekä alaikäisiltä huoltajien puhelinnumerot. Nämä tiedot eivät ole julkisia, vaan jäävät nuorisopalveluiden omaan rekisteriin talteen. Huoltajien puhelinnumerot kerätään turvallisuussyistä.

Pohdimme nuorten nimien ja huoltajien yhteistietojen keräämistä tätä toimintaa varten. Kuitenkin toiminta on nuorisopalveluiden toimintaa ja heidän tiloissaan järjestettyä. Tästä syystä teimme päätöksen, että keräämme osallistujilta nimet, sekä huoltajien puhelinnumerot. Nämä tiedot pysyisivät kuitenkin anonymyminä, eikä niitä julkaista missään. Nokian nuorisopalvelut käyttävät ”Kompassi”-nimistä rekisteröinti järjestelmää. Järjestelmään ei viedä muita tietoja kuin osallistujien määrä, sukupuoli, sekä ikä muutaman vuoden haarukassa. Tähän vietäisiin myös tähän toimintaa osallistuvien tiedot.

Opinnäytetyössä tulisin pitämään kaiken niin anonymyminä kun vaan pystyisin. Toiminnan ollessa avointa vain tietylle ryhmälle, tekee anonymiteetin täydellisyydestä mahdotonta. Kuitenkaan en tule opinnäytetyössä mainitsemaan osallistujien nimiä, ikiä, sukupuolia tai muita tietoja. Kolulta tuli myös toivetta siitä, että opinnäytetyöstä voisi hyvin jättää pois koulun tai luokkien nimet ja tiedot. Koen tämän tuovan opinnäytetyölle tarpeeksi anonymiteettiä.

Opinnäytetyötä varten kerättävä tieto ei ole muutenkaan arkaluonteista. Opinnäytetyön alkuvaiheilla kyselin nuorilta tietoa siitä, minkälaista toimintaa he haluaisivat heille järjestettäväksi.

Tämän jälkeen käynnit ja keskustelut opettajien, oppilaiden tai muiden yksilöiden kanssa ovat kaikki anonyymejä, eivätkä sisällä suuresti arkaluontoista sisältöä. Näiden lisäksi tulen keräämään nuorilta toimintakertojen jälkeen palautetta kerrasta. Palautteen anto on myös anonyymiä. Palautetta kerään niin suullisesti, kuin ”helmi purkkiin” -tyylillä.

6 TOIMINTAKERRAT

6.1 Toimintakertojen mainostaminen

Toimintakertoja varten teimme mainokset Canvalla. Yritin saada mainoksista mahdollisimman selkeät, helppolukuiset ja saavutettavat. Mainoksiin laitoin vain tarvittavat asiat, jottei se täytyisi turhasta tekstistä tai kuvista. Mainoksen fontin ja värit yritin valita mahdollisimman selkeiksi. Tein molemmille toimintakertoille eri mainokset, jotka olivat samantyylliset, mutta niissä oli eri pohjaväri sekä paikkansapitävät ajankohdat. Yritin tuoda pohjaväriin muutoksella selkeyttä sille, että mainokset ovat eri toimintakertojen mainokset. Mainoksissa oli ilmoitettu toiminnan ajankohta, paikka, kolmella sanalla se mitä toiminnassa voi tehdä, sekä minun yhteystietoni.

Mainoksien mukana kirjoitin lyhyen infokirjeen toiminnasta. Infokirjeessä kerrottiin mikä toiminta on kyseessä, miksi toimintaa järjestetään, kuka toiminnasta on vastuussa, sekä minun yhteystietoni. Infokirjeessä kerrottiin myös toiminnan liittymisestä suoritettavaan opinnäytetyöhön. Infokirjeessä kerroin myös siitä, että tulemme keräämään toimitaan osallistujien nimet, sekä huoltajien puhelinnumerot. Kirjeessä kerroin myös sen, ettei näitä tietoja tulla julkaisemaan missään.

Tarkoituksena oli viedä mainokset oppilaille suoraan kouluun. Samalla oppilaat näkisivät taas minua, mikä toivottavasti madaltaisi kynnystä toimintaan osallistumiselle. Samalla voisin vielä vastailta kysymyksiin mitä mahdollisesti nousisi. Toivoin pääseväni käymään koululla vasta loppuviikosta, jolloin toiminnan tapahtuessa lauantaina, olisi siihen mahdollisimman lyhyt aika. Kuitenkin aikataulusongelmien takia jouduin käymään koululla jo alkuvuikosta.

Sain kuitenkin vietyä kaikkiin neljään luokkaan mainokset ja infokirjeet suoraan oppilaiden käsiin. Yritin kertoa tapahtumista mahdollisimman selkeästi ja rennosti. Monien oppilaiden kasvoilta huomasi heti innostuksen ja ilon kertoessani toiminnasta. Vaikkakin olimme jo alkuun paljon myös luokkien opettajien ja ohjaajien kanssa keskustelleet tulevasta toiminnasta, oli vielä todella hienoa nähdä opettajia ja kuulla heiltä pelkkää innostusta ja tukea toimintaa kohtaan.

Julkista mainostamista toiminnasta ei tehty, koska toiminta pidettiin suljettuna yhdelle tietylle kohderyhmälle.

6.2 Ensimmäinen toimintakerta

Ensimmäinen toimintakerta järjestettiin lauantaina 14.9. nuorisotila Nuksussa. Toiminta oli ajoitettu alkavaksi kello 14:00 ja päättyvän kello 16:00. Toimintaan oli varattu ohjaajiksi minut, sekä toimintaa kanssani vetävän toisen nuoriso-ohjaajan. Suunnittelimme toiminnan hyvin samanlaiseksi kuin normaalit avoimet illat: nuoret saisivat vapaasti toimia nuorisotiloilla, tehden kaikkea mitä haluaisivat. Kuitenkin olimme suunnitelleet nuorille jo aikaisemmin mainostamamme ”herkkubingon”. Tarkoituksena pelata nuorten kanssa bingoa herkkupalkinnoin. Suunnitellessamme toimintaa, koimme bingon olevan hyvä ja helposti järjestettävä toiminta, johon kaikilla olisi mahdollisuus osallistua. Itse olisimme toisen ohjaajan kanssa auttamassa nuoria, joilla voisi olla haasteita numeroiden kanssa. Muuten halusimme antaa nuorille sitä mitä me uskoimme heidän haluavan: paikan, jossa he saavat turvallisesti ja vapaasti toimia ja tehdä sitä mitä he haluavat.

Saavuimme nuorisotilalle kello 13:30 valmistelemaan paikkaa. Järjestelimme paikan samoin kuin ennen avoimen illan alkamista. Laitoimme esille hieman purtavaa, joka oli vapaata myös mahdollisille tukihenkilöille.

Puhelimeni soi jo ennen alkavaksi sovittua ajankohtaa. Puhelimessa yhden nuoren huoltaja kysyi tarkkaa paikkaa. He tulivat hetkeä myöhemmin. Muita nuoria alkoi saapumaan hetken päästä, ja pian meillä olikin 10 nuorta tiloilla. Kaksi nuorta toi huoltaja ja yhden nuoren kanssa tuli vanhempi sisarus tukihenkilönä.

Toinen huoltajista jäikin pidemmäksi aikaa keskustelemaan toiminnasta. Isoin keskustelun aihe oli odotetustikin se, kuinka paljon tällaista työtä tarvitaan. Huoltajan oma nuori kysyy todella usein koska pääsisi Nuksulle illalla käymään, mutta huoltaja joutuu kieltämään lähtemisen näihin avoimiin iltoihin. Vaikkakin meillä on avoimet illat kaikille kohderyhmän nuorille avoimia, ymmärrän huoltajan syyt olla päästämättä nuorta lähtemään näihin avoimiin iltoihin. Huoltaja toivoi vahvasti, että jatkaisimme toimintaa. Häneltä nousi hyviä asioita esiin siitä, mihin toimintaa voisi kehittää ja mihin siinä kannattaisi keskittyä. Puhuimme myös toiminnan laajentamisesta muille erityistä tukea vaativille nuorille Nokialla.

Tunnelma Nuksussa oli hyvä ja iloinen. Nuoret nauttivat, kun saivat vapaasti touhuta ja tehdä mitä halusivat. Niin kuin kuka tahansa muukin nuori. Bingoon osallistui kaikki nuoret, yhtä lukuun ottamatta. Emme halunneet pakottaa ketään, joten tämä yksi nuori sai touhuta bingon

ajan mitä halusi. Yksi nuorista halusi olla pyörittämissä ja nostamassa numeroita. Hänelle, kuten voittajille, annettiin palkinnot. Bingon jälkeen nuoret jatkoivat vapaata olemistaan pelaillen, piirrellen tai leikkien ja riehuen kavereidensa kanssa. Jotkut nuorista pelasivat meidän ohjaajien kanssa lautapelejä.

Tämän myötä huomasimme nopeasti, etteivät nuoret vaadi ohjattua toimintaa sen enempää, kuin nuoret avoimissa illoissa. Isoin asia mitä he kaipaavat on paikka, jossa päästä olemaan kavereiden kanssa. Totesimme toisen ohjaajani kanssa toimintakerran olleen suuresti onnistunut.

6.3 Palaute ensimmäisestä toimintakerrasta

Palautetta koko toiminnan kehittämistä ja ideasta saimme paljon jo ennen toimintakertojen järjestämistä. Tiesimme siis jo valmiiksi, että toiminnalle on kysyntää ja paljon innokkaita osallistujia. Kuitenkin pohdin paljon sitä, miten saisimme tämän toiminnan parhaiten toimivaksi tälle kohderyhmälle. Lopulta päädyimme siihen, että järjestämme vapaata toimintaa nuorisotiloillamme. Tämä antaisi tilaa nuorille tehdä sitä, mitä he haluavat ja kerätyn palautteen pohjalta voisimme kehittää toimintaa enemmän nuorten toiveiden mukaiseksi.

Palautteen keräämiseksi järjestin toiminnan loppupuolella 4 eri mukia pöydälle, joista jokainen oli nimikoitu jonkin asteen mukaan. Nämä asteet olivat ”parasta”, ”Kivaa”, ”Ihan ok”, sekä ”tylsää”. Tulostin ja teippasin purkkeihin vielä niitä kuvaavat emoji, mikäli se olisi avuksi jollekin nuorelle. Jokaiselle osallistujalle jaoin yhden helmen, jonka he saisivat laittaa siihen mukiin, mikä heidän mukaansa kuvastaisi heidän tunteitansa toiminnasta. Tämän lisäksi keskustelin paljon nuorten kanssa toiminnan aikana, ja näin sain jo keskustelujen pohjalta hyvän kuvan siitä, minkälaisin tunnelmin nuoret toiminnassa olivat.

Kuten jo aikaisemmin kirjoitin, tunnelma Nuksussa oli koko toiminnan ajan todella hyvä. Kaikki tuntuivat viihtyvän hyvin, eikä kellään tullut huolia toiminnan aikana. Keskustelimme nuorten kanssa heidän vapaa-ajastaan, ja miten he sitä viettävät. Kahdella nuorella oli harrastuksia, mutta muut nuoret eivät vapaa-ajallaan tehneet paljoa kodin ulkopuolisia asioita. Nuoret toivoivat paljon, että tämä toiminta jatkuisi. Muistuttelimme ja keskustelimme vielä meidän järjestämästä toimintakerrasta.

”Helmi purkkiin” -palautteessa seitsemän nuorta antoivat helmensä ”parasta” -purkkiin ja kolme nuorta laittoivat helmensä ”ihan ok”-purkkiin. Näidenkin palautteiden pohjalta toimintaa voidaan pitää hyvin onnistuneena.

Pistimme esille myös fäppitaulun, jossa oli vapaata kirjoittaa sanallista palautetta, tai toiveita tulevaa toimintakertaa varten. Tästä muistuttelimme myös nuoria toiminnan aikana. Taululle ei tullut hirveästi tekstiä tai varsinkaan toiveita tulevaa varten. Taululla luki ”Es”, ”Paras paikka”, ”Hyvä”, sekä ”JeeJee”. Muutamia piirustuksia oli myös tullut.

Emme siis saaneet hirveästi toiveita tulevaa toimintakertaa varten. Kuitenkin nuoret viihtyivät hyvin, joten oletimme ja uskoimme vapaan toiminnan olevan sitä, mitä nuoret halusivat.

6.4 Toinen toimintakerta

Toinen toimintakerta pidettiin maanantaina 23.9. kello 16:00-19:00 nuorisotila Nuksussa. Toimintaa oli taas innolla odottamassa muutama nuori oven ulkopuolella ennen kerrottua aloitusaikaa. Nuori toimintaan tuli lopulta yhteensä viisi. Taas yhden nuoren kanssa oli tukihenkilö mukana. Nuoret tykkäsivät taas pelailla konsoleilla erilaisia pelejä. Muutama nuori kysyivät minulta innoissaan, voisivatko he kuvata heidän ideoimaa komediasarjaa nyt Nuksussa. Vastasin heti myöntävästi, ja he aloittivat kuvaamaan. Muut nuoret viihtyivät paljon pelatessaan niin konsoleilla, kuin myös lautapelejä ja pöytäjääkiekkoa meidän ohjaajien kanssa.

Olin suunnitellut toiselle toimintakerralle lyhyen Kahoot-visan. Visassa oli kysymyksiä, joiden tarkoituksena oli tutustuttaa nuorisotila Nuksuun, sekä meihin ohjaajiin. Kysymykset oli huumorilla ja matalalla kynnyksellä tehtyjä. Tarkoitukseni visassa oli se, että kysymykset olisivat helppoja ja hauskoja. Kuitenkin kun paikalle saapui vain viisi nuorta, jotka kaikki olivat meille jo hyvin tuttuja, koimme yhdessä ohjaajaparini kanssa, että emme pidä tätä Kahoot-visaa. Nuorilla oli todella hauskaa kuvatessaan omaa ohjelmaansa, että koimme sen keskeyttämisen olevan myös hieman turhaa.

6.5 Palaute toisesta toimintakerrasta

Toisella toimintakerralla oli tarkoituksena kerätä palautetta samalla tavalla kuin ensimmäiselläkin kerralla. Kuitenkin erinäisistä syistä ”Helmi purkkiin” -palaute jäi keräämättä. Kuitenkin kysyimme nuorilta heidän lähtiessä palautetta vielä tästä kerrasta. Palautteet olivat ”5/5”, ”6/5”,

”6/3”, ”11/10”, ja ”Tuplapeukut!”. Näiden palautteiden perusteella voidaan pitää tätäkin toimintakertaa onnistuneena. Lähtiessään nuoret vielä kysyivät, että koska seuraavan kerran olisi mahdollisuus tähän toimintaan tulla. Jouduin kertomaan, että tällä taholla tämä oli viimeinen kerta, kun pystymme järjestämään vain heille avointa toimintaa. Kuitenkin kerroin ja kutsuin heidät nuorisotilojen avoimiin iltoihin. Näihin nuoret olivat avoimin mielin, mutta kuitenkin täysin ymmärretyllä varauksella.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Mietteitä toiminnasta

Toiminnan kehittäminen lähti käyntiin tarpeesta tuoda erityistä tukea tarvitseville nuorille joltain toimintaa vapaa-ajalle. Nokialla ei järjestetä mitään erityistä tukea tarvitseville nuorille kohdennettua vapaa-ajan toimintaa. Näin ollen itse koen, ettei nuorisopalveluidenkaan toimintamme ole täysin yhdenvertaisesta. Vaikkakin nuorisotilamme ovat täysin avoimet kaikille kohdeikään kuuluville nuorille, eivät erityistä tukea tarvitsevat nuoret pysty läheskään aina osallistumaan toimintaamme. Näin tosiasiallisen yhdenvertaisuus ei pääse mielestäni täydellisesti toteutumaan toiminnassamme. Toki en tiedä pääsemmekö koskaan tilanteeseen, missä tosiasiallinen yhdenvertaisuus täydellisesti tulee toteutumaan, mutta mielestäni tämä olisi hieno toiminta sen edesauttamiseksi.

Tämän johdosta halusimme Nokian nuorisopalveluina aloittaa vapaa-ajan toiminnan, mikä olisi suunnattu erityistä tukea tarvitseville nuorille. Kohderyhmäksi opinnäytetyötä varten valikoitui yhden Nokialaisen koulun erityisen tuen luokat, joilta olimme kuulleet toivetta tämänkaltaisen toiminnan järjestämiseen. Kyselimme näiltä kohderyhmän nuorilta toiveita toiminnalle, joiden perusteella päädyimme kahteen erilliseen nuorisotiloilla järjestettävään toimintakertaan.

Näiden toimintakertojen olisi tarkoitus näyttää onko tämänkaltaiselle rajatulle toiminnalle kysyntää, ja näin ollen alkaisimmeko nuorisopalveluina miettimään tätä toimintaa osaksi vakiutuista toimintaamme. Toimintakertojen jälkeen voin todeta, että tällaiselle toiminnalle on todella kysyntää. Iso tekemäni huomio toimintaan liittyen oli se, kuinka nämäkin nuoret kaipaavat vaan paikkaa, missä pääsee turvallisesti omana itsenään, omien kavereiden kanssa, tekemään niitä asioita, joita haluaa. Näin tämän kohderyhmän nuoret kaipaavat aivan samaa kuin kaikki muutkin meidän nuorisotiloillamme käyvät nuoret.

7.2 Opinnäytetyö prosessina

Tarpeen opinnäytetyötä varten tultua meille esiin, saimme kaiken suunnittelun heti hyvin käyntiin. Koulun työntekijät olivat todella innoissaan toiminnasta ja olivat mielellään auttamassa toiminnan kehittämisessä. Tämä oli itselleni iso asia, koska tietämykseni ja kokemukseni tuen tarpeisten nuorten kanssa toimimisesta ei ollut kovin suurta. Koulun henkilökunnan panos oli siis todella iso asia opinnäytetyön onnistumisessa.

Tilaaajana toimineen Nokian nuorisopalveluiden tuki oli myös suurta ja sain järjestettyä heidän tiloissaan kehitetyt toiminnot, sekä myös toisen ohjaajan toimintaan. Ilman tätä tukea olisi ollut todella haastavaa saada toimintaa järjestettyä. Toki toimintaa yritetäänkin luoda juuri nuorisopalveluilla, joten oli hyvä aloittaa toiminta heti siellä paikassa, missä jatkossakin mahdollisesti toimintaa järjestettäisiin.

Näin opinnäytetyön jälkeen, voin rehellisesti sanoa opinnäytetyön toimineen kokonaisuutenaan todella hyvin. Opinnäytetyön aihe oli itselleni mieluisa, ja koin sen erittäin tärkeänä. Tämä auttoi itseäni myös siinä, että opinnäytetyön eteenpäin vieminen ja kirjoittaminen oli suhteellisen mieluisaa. Opinnäytetyön prosessi oli itselleni alusta alkaen suhteellisen selkeä, eikä se alkuperäisistä suunnitelmista juurikaan muuttunut. Toimintaa suunniteltiin yhdessä kohderyhmän nuorten kanssa, ja toiminnot saatiin järjestettyä suunnitellusti. Toimintaan osallistuneiden nuorten määrää oli todella vaikea ennalta arvioida, joten olin positiivisesti yllätynyt toimintaan osallistuneiden nuorten määrään. Saimme kaivattua ja tarvittua tietoa ja palautetta molemmista toimintakerroista, jotta tulevaisuudessa toimintakertoihin osataan ottaa huomioon tarvittavia asioita.

Tavoitteista saavutettiin toiminnan tarpeen kartoittaminen, ja lopulta toiminnan kehittäminen ja aloittaminen. Se, että saadaanko toiminta osaksi Nokian nuorisopalveluiden vakinaista toimintaa, on vielä epävarmaa. Toiminnan vakiinnuttaminen vaatii useita erilaisia toimenpiteitä, joten toiminnan vakiinnuttaminen ei ole millään tavalla itsestäänselvyys. Toivon kuitenkin tuoneeni tämän työn kautta tarpeeksi esiin sitä, kuinka suuri tarve tälle toiminnalle myös Nokian kaupungin sisällä on.

7.3 Tulevaisuuden haasteet ja ratkaisut haasteisiin

Nuoret olivat siis hyvinkin innokkaina tapahtumista niin ennen niitä, kuin niiden aikana ja jälkeen. Itseäni harmitti paljon kertoa nuorille, ettei näitä heille rajattuja iltoja tällä näkymällä ole enää tulossa. Kuitenkin tahto näiden jatkamiseen olisi meillä työntekijöillä suuri. Isoin tekijä näiden mahdollistamiseen on kuitenkin meidän työntekijöiden resurssit. Ollessamme suhteellisen pieni työyhteisö, ei tällä hetkellä olisi mahdollista lisätä uutta työmuotoa mukaan toimintaamme. Näin ollen joudumme työyhteisönä miettimään asioita, joista karsisimme saadaksemme tämän toiminnan toteutumaan.

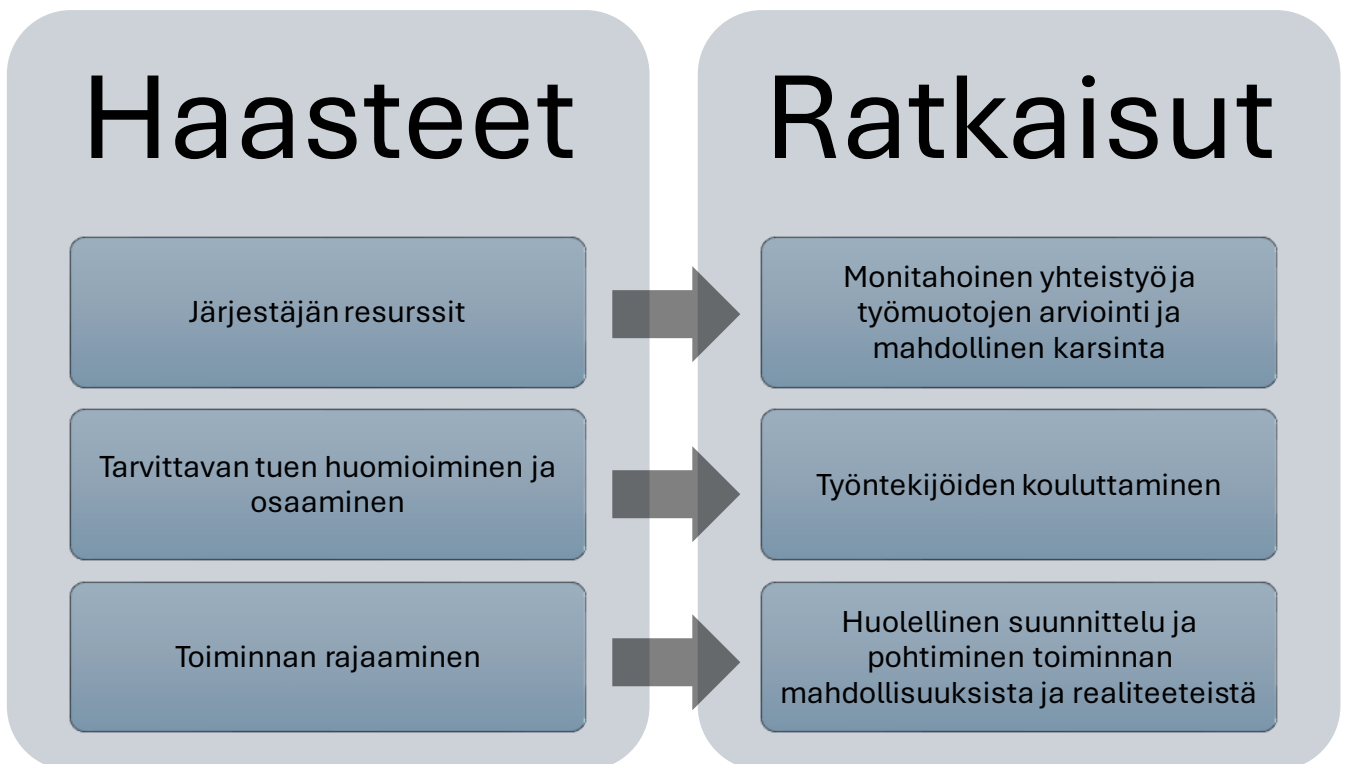
Toiminnan mahdollistajana voisi olla yhteistyö muiden toimijatahojen kanssa. Tämänkaltaista toimintaa voisi alkaa suunnittelemaan yhdessä muun muassa seurakunnan tai jonkin järjestön kanssa. Aloitin syksyllä 2024 osana Nokian Nepsy avainhenkilöt -verkostoa. Verkoston tarkoituksena on ylläpitää tietoisuutta neuropsykiatrisia haasteita omaavien lasten ja nuorten asioista, sekä kokoontua yhteen ja jakaa yhdessä Nokian kaupungin eri tahojen työntekijöiden kesken tietoisuutta omassa kohderyhmässä pinnalla olevista Nepsy-asioista ja -teemoista. Tähän verkostoon kuuluu myös seurakunnan erityisnuorisotyöntekijä. Hänen kanssaan meillä tuli puheeksi erityistä tukea tarvitseville nuorille suunnattu toiminta, mistä tämä työntekijä oli oikein innoissaan ja halukas järjestämään toimintaa yhteistyössä meidän kanssamme. Tämä olisi hyvä, sillä työntekijäresurssit ovat suuri haaste toiminnan järjestämisessä.

Myös nuorisotilojen käyttömäärä on Nokiolla hyvin suurta, joten joutuisimme nuorisopalveluissa miettimään tarkkaan myös sitä, mihin aikaan nuorisotilamme ovat vapaana, jotta voisimme toimintaa siellä järjestää. Tässäkin vastaan tulee kysymys siitä, mitä me pidämme tärkeimpinä työmuotoina, joille haluamme antaa mahdollisuuden toteutua nuorisotiloillamme. Karsimista joutuisi tekemään joko koulunuorisotyöstä, tai nuorisotiloilla tehdystä työstä. Koska totesin tämän toiminnan olevan melkein pakollista sijoittaa viikonlopulle, joutuisi myös työntekijät joustamaan arkityöpäiviä viikonlopulle.

Toiminta aloitettiin rajattuna pelkästään yhden tietyn koulun erityisen tuen luokkien oppilaille. Alussa mietittiin myös muiden tähän kohderyhmään kuuluvien nuorten kutsumista mukaan toimintaan, mutta päätimme aloittaa pienemmällä väkimäärällä. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten toimintakyky on vaihtelevaa, mikä aiheuttaa meille haasteita miettiä ja valmistautua kaikkien mahdolliseen. On suotavaa, jollei pakollista, että koulutamme itseämme vahvemmin erityistä tukea tarvitsevien nuorten kanssa tehtävään työhön.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että emme pystyisi tuottamaan toimintaa kaikille kohderyhmään kuuluville nuorille. Näin ollen haasteeksi nousisi myös se, kuinka rajata osallistujat niin, että pystymme toimintaa suunnittelemaan. Mainostamisella ja markkinoinnilla voimme rajata kohderyhmää tiettyyn pisteeseen asti, mutta lopulta kohderyhmän kesken sana voi liikkua niin, että joudumme miettimään mitä asian kanssa teemme. Haastetta tulee myös jo aikaisemminkin opettajien kanssa keskustellussa aiheessa siitä, kuinka nämä nuoret, joille toiminnan nyt järjestimme voivat jäädä pois, jos toimintaan tulee mukaan vaativampaa erityistä tukea tarvitsevia nuoria. Tämä voi olla täysin leimaantumisesta johtuva asia. Kuitenkin tulevaisuudessa joutui-

simme miettimään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kannalta sitä, miten saisimme kaikille erityistä tukea tarvitseville nuorille mahdollisuuden osallistua meidän toimintaamme. Paras mahdollinen ratkaisu on toiminnan huolellinen suunnittelu ja pohtiminen sen mukaan, miten saamme mahdollisimman hyvin ja yhdenvertaisesti palvelevan toiminnan järjestettyä. Uskon siihen, että tulevaisuudessa toiminta saadaan vakaaksi osaksi Nokian nuorisopalveluiden toimintaa, ja toimintaa saadaan laajennettua ja kehitettyä siten, että se palvelee mahdollisimman monia erityistä tukea tarvitsevia nokialaisia nuoria.

Kaavio 3. Taulukko kuvaa toiminnan haasteita ja ratkaisuja haasteisiin.

LÄHTEET

- Ahola, Sanna & Pollari, Kirsi 2018. Lapsella on oikeus osallisuuteen – vammaisuudesta riippumatta. Viitattu 8.10.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135864/URN_ISBN_978-952-302-999-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Gretschel, Anu 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma. Helsinki: Nuorisokeskus. https://www.hel.fi/static/liitteet/nk/nuorisotalo_gretschel.pdf
- Heikkinen, Hannu & Jyrki Jyrkämä (1999) Mitä on toimintatutkimus. Teoksessa Hannu Heikkinen & Rauno Huttunen & Pentti Moilanen (toim.) Siinä tutkija missä tekijä: toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Honkasalo, Veronika & Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti 2011. Tutkijat ja nuorisotyö liikkeellä. Tarkastelussa kaupunkimaisen nuorisotyön kehittämishankkeet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Jyrkämä, Jyrki 2021. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Toimintatutkimus. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 19.11.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusasetelma/toimintatutkimus/>
- Järvinen, Riikka & Laaksonen, Anniina 2021. Ovet auki kaikille! Yhdenvertaisuus- ja moninaisuusosaamisen opas. Nuorisoseurat. https://nuorisoseurat.fi/wp-content/uploads/2021/12/Nuorisoseurat_OvetAukiKaikille-opas.pdf
- Kautto, Tuija & Lappalainen, Suvi 2023. Kenen ehdoilla nuorisotyötä kouluissa ja oppilaitoksissa tehdään? Nuorisola Ry. Viitattu 23.11.2024. <https://nuorisola.fi/blogit/kenen-ehdoilla-nuorisotyota-kouluissa-ja-oppilaitoksissa-tehdaan/>
- Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami 2017. Talolta kaduille – yhteisöllinen nuorisotyö työmuotona. Teoksessa Tommi Hoikkala & Johanna Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42 & Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 196. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu & Nuorisotutkimusseura, 103–125.
- Kivijärvi, Antti & Kauppinen, Eila & Kiilakoski, Tomi & Leskinen, Juha 2022. Hidasta kasvua ja lisääntyviä vastuita. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2021. Kanuuna-verkosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto ja tekijät.

Kuntaliitto 2024. Nuorisotyö- ja politiikka. Viitattu 29.10.2024. <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/nuoriso-ja-liikunta/nuorisotyö>

Mäkivirta, L. (2021). Opas erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren vapaa-ajan ohjaajalle. [Amk-opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu]. Theseus. Viitattu 8.10.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/498853/M%c3%a4kivirta_Lauri.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Nokian kaupunki 2024a. Nuorisopalvelut. Viitattu 4.7.2024. <https://www.nokiankaupunki.fi/vapaa-aika/nuorten-nokia/toimintaa-nuorille-lyhyt-palveluiden-esittely-henkiloston-tiedot/#3a8ac225>

Nokian kaupunki 2024b. Nuorisotila Nuksu. Viitattu 4.7.2024. <https://www.nokiankaupunki.fi/vapaa-aika/nuorten-nokia/toimintaa-nuorille-lyhyt-palveluiden-esittely-henkiloston-tiedot/nuorisotilat/nuorisokahvila-nuksu/#3a8ac225>

Nokian kaupunki 2024c. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Viitattu 02.08.2024. <https://www.nokiankaupunki.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/perusopetus/peruskoulut/alhoniityn-koulu-1-6-ja-7-9/oppimisen-ja-koulukaynnin-tuki/kokoaikainen-erityisopetus/#a60045e2>

Opetushallitus 2024. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Viitattu 1.8.2024 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017. Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Viitattu 8.10.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80110/okm19.pdf#:~:text=Jokaiselle%20lapselle%20ja%20nuorelle%20voidaan%20taata>

Paralympia.fi 2024. Koripallo. Viitattu 1.11.2024. <https://www.paralympia.fi/urheilu/lajit/koripallo#:~:text=Unified-koripallossa>

Peltola, Marja 2021. Nuorten moninaisuus haastaa pohtimaan eroja ja yhdenvertaisuutta nuorisotyössä. Ihmisoikeusliitto. Viitattu 2.11.2024. <https://ihmisoikeusliitto.fi/moninaisuus-haastaa-pohtimaan-eroja-ja-yhdenvertaisuutta-nuorisotyossa/#:~:text=Nuorisoty%C3%B6n%20arjessa%20pohditaan%20yh%C3%A4%20enemm%C3%A4n%20yhdenvertaisuutta%20ja%20kehitet%C3%A4n,Nuorisoty%C3%B6ss%C3%A4%20tarvitaan%20ymm%C3%A4rryst%C3%A4%20nuorten%20moninaisuudesta%20ja%20keskin%C3%A4isist%C3%A4%20eroista>

Suomen nuorisotyön tilastot 2023. Nuorisotyö kunnissa. Viitattu 1.11.2024. <https://nuorisotilastot.fi/1131/visualisoinnit/nuorisotyö-kunnissa/>

TATU ry 2021. VAUHTI! -toiminta. Viitattu 1.11.2024. <https://tatury.fi/vauhti-hanke/toiminta/>

Verke 2024. Digitaalinen nuorisotyö. Viitattu 23.11.2024. <https://www.verke.org/verke/digitaalinen-nuorisotyö/>

Vernerinet 2020. Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Viitattu 12.8.2024. [Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki | vernerinet](#)

Vuori, Jaana 2024. Tietokirjasto. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Viitattu 3.11.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

